

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Центральноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка
доктор юридичних наук, професор
Євген СОБОЛЬ
«23» квітня 2024 року

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації
Козленка Володимира Григоровича
на тему: «Система розвитку проєктної культури майбутніх педагогів»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Витяг з протоколу фахового семінару кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка від 23 квітня 2024 року.

ПРИСУТНІ члени фахового семінару кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка:

1. Рацул Анатолій Борисович, завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, професор.
2. Галета Ярослав Володимирович, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.
3. Савченко Наталія Сергіївна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.
4. Окольніча Тетяна Володимирівна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.
5. Філоненко Оксана Володимирівна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.
6. Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.
7. Дубінка Микола Михайлович, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.
8. Завітренко Долларес Жораївна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.
9. Кашуба Людмила Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.
10. Кравцова Тетяна Олександрівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

11. Краснощок Інна Петрівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

12. Ляшенко Ростислав Олександрович, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

13. Нагорна Олена Василівна, ст. викладач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

14. Руденко Тетяна Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

Інші присутні на засіданні фахового семінару кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка:

1. Козленко Володимир Григорович, здобувач.

2. Котелянець Наталка Валеріївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

3. Рацул Олександр Анатолійович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри психології та соціальної роботи Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

4. Стратан-Артишкова Тетяна Борисівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Порядок денний: обговорення основних наукових результатів дисертації Козленка Володимира Григоровича «Система розвитку проектної культури майбутнього педагога», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Рецензенти:

Котелянець Наталка Валеріївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Рацул Олександр Анатолійович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри психології та соціальної роботи Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Стратан-Артишкова Тетяна Борисівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Головуюча на засіданні фахового семінару – Рацул Анатолій Борисович, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Шановні члени кафедри педагогіки та спеціальної освіти, запрошені. Розпочинаємо засідання: на порядку денному обговорення основних

наукових результатів дисертації Козленка Володимира Григоровича, на тему: «Система розвитку проектної культури майбутніх педагогів», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Дисертація виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (нині кафедра педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (реєстраційний № 0116U003481). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 8 від 28.12.2021 р.).

Для викладу основних положень дисертаційного дослідження слово надається В. Г. Козленко.

Козленко В. Г.: Шановний завідуючий кафедрою, шановні члени кафедри, шановні рецензенти, дозвольте представити дисертаційне дослідження на тему: «Система розвитку проектної культури майбутніх педагогів».

Сучасна освітня політика України визначає найважливіші завдання вищої школи: підготовку компетентного, конкурентноспроможного фахівця, здатного реалізувати професійні завдання в складних економічних, політичних і соціокультурних умовах суспільства.

Розвиток педагогічної науки характеризується пошуком фундаментальних підходів до побудови освітнього процесу, що знаходить своє відображення в Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» та Національній доктрині розвитку освіти України, у яких зазначено, що метою освіти й виховання повинна бути орієнтація сучасної вищої школи на розвиток особистості майбутнього фахівця. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема підготовки професіонала, здатного до проєктування своєї діяльності у різних соціокультурних ситуаціях, готового шукати шляхи вирішення проблем, виробляти особливу стратегію професійного мислення, поведінки та діяльності.

Сучасний стан розвитку педагогічної освіти в Україні вимагає активного впровадження інноваційних процесів, нових методів і технологій навчання, адаптованих до викликів військового стану. Тому, розвиток проектної культури є важливим завданням у професійній підготовці майбутніх педагогів, оскільки вона сприяє розвитку креативності, командної роботи, лідерських якостей та адаптації до професійної діяльності. Саме проектна культура в освітньому процесі стає тією основою інноваційних перетворень, які забезпечують підвищення якості освіти, активізацію самопізнання, осмислення шляхів і можливості власної самореалізації, самозмін майбутніх педагогів. Проектна культура як найважливіший компонент нового типу педагогічного професіоналізму є фундаментальною основою для

теоретичного моделювання, концептуалізації, технологізації та практико-проектної діяльності на основі соціального конструювання нової реальності освіти в нашій країні.

Численні дослідження показали, що реальне (діяльнісне) оволодіння проектною культурою педагогом можливе лише у процесі проектування своєї власної професійної діяльності. Цей процес повинен мати адекватні ресурси і насамперед методологічне забезпечення та супровід. Із цього випливає принципово важливий висновок: оволодіння проектною культурою потребує активної роботи педагога-проектанта у спеціально організованих умовах.

Водночас, аналіз наукових досліджень щодо проблеми розвитку проектної культури майбутнього педагога засвідчив, що ця важлива складова системи вищої професійно-педагогічної освіти не отримала належного наукового осмислення з боку вітчизняних учених, питання розвитку проектної культури майбутнього педагога ще не достатньо опрацьовані в педагогічних дослідженнях. Свідченням чого є різні підходи до визначення основних складових проектної культури та педагогічних умов її формування; відсутність системи розвитку проектної культури майбутнього педагога у професійній підготовці.

У результаті вивчення теоретичних і практичних аспектів проблеми розвитку проектної культури майбутніх педагогів було виявлено низку суперечностей між:

- зростаючою значущістю педагогічного проектування як основного засобу та механізму інноваційного розвитку освіти і нерозробленістю концептуально-методологічних засад розвитку проектної культури майбутніх педагогів, науково обґрунтованих педагогічних стратегій для забезпечення відповідного процесу;

- потребою у формуванні нового педагогічного професіоналізму як основи побудови практики інноваційної освіти та недостатньою розробленістю навчально-методичного забезпечення системи розвитку проектної культури майбутніх педагогів;

- між цілісністю, багатоаспектністю діяльності майбутнього педагога, що передбачає проектну діяльність, і недостатньою відтвореністю й дискретним її відображенням у змісті професійної підготовки майбутніх педагогів;

- між необхідністю цілеспрямованої підготовки майбутнього педагога і нерозробленістю необхідних для цього проектних технологій, спроможних забезпечити цілісність, системність і якість зазначеного процесу.

Подолання зазначених суперечностей потребує від закладів вищої освіти впровадження таких технологій професійної підготовки майбутніх педагогів, які були б спрямовані на створення сприятливих умов для формування та розвитку проектної культури.

Мета дослідження полягає в розробленні, теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці ефективності системи розвитку проектної культури майбутнього педагога.

Відповідно до поставленої мети сформульовано такі **завдання дослідження**:

1. Дослідити генезу ідеї розвитку проєктної культури, конкретизувати термінологічне поле дослідження, визначити суть поняття та зміст структурних компонентів проєктної культури майбутніх педагогів.

2. З'ясувати сучасний стан професійної підготовки майбутніх педагогів до застосування проєктної технології у практиці роботи закладів вищої освіти.

3. Проаналізувати методологічні підходи до дослідження проблеми розвитку проєктної культури майбутнього педагога.

4. Розробити модель розвитку проєктної культури майбутніх педагогів.

5. Визначити критерії, показники та рівні сформованості проєктної культури майбутніх педагогів.

6. Обґрунтувати педагогічні умови, які сприяють формуванню проєктної культури майбутніх педагогів у професійній підготовці.

7. Здійснити дослідно-експериментальну перевірку результативності моделі розвитку проєктної культури майбутніх педагогів.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – система розвитку проєктної культури майбутніх педагогів.

Дозвольте не зупинятися на інших елементах наукового апарату, а перейти до викладу змісту основних результатів роботи.

Згідно з першим завданнями роботи досліджено генезу ідеї розвитку проєктної культури, конкретизовано термінологічне поле дослідження, з'ясовано суть та визначено зміст структурних компонентів проєктної культури майбутніх педагогів.

Встановлено, що кінець XIX – початок XX ст. – це період зародження передумов проєктної культури, який пов'язаний з переглядом поглядів на систему загальної освіти, обґрунтуванням гуманістичного підходу у вихованні та навчанні. 10-ті – початок 20-х рр. XX ст. – період наукового обґрунтування та експериментального впровадження методу проєктів у зарубіжній педагогіці (Д. Дьюї, В. Кілпатрік та Е. Коллінгс). 20–30-ті рр. XX ст. – період інтенсивного впровадження методу проєктів у практику різних модифікацій методу проєктів. Основи проєктування уперше були закладені в 40-і рр. XX ст. англійським ученим, педагогом Дж. Джонсом, який в процесі аналізу трудових процесів і дослідницьких операцій об'єднав проєктне мислення з науковими фактами про діяльність людини. Для періоду 60–70-х рр. XX ст., характерні дві значущі віхи: розвиток методології проєктування; генезис ідеї соціального конструювання і соціального проєктування. У 70-х рр. XX ст. дослідники вказували на існування проєктувального компонента в діяльності педагога. На початку 80-х рр. XX ст. інтерес у вчених та педагогів-практиків до методу проєктів був пов'язаний з необхідністю активізації навчальної діяльності учнів і підвищення якості освіти. З цього часу в педагогічній пресі з'являються

роботи, присвячені проєктній діяльності; ряд шкіл приймають метод проєктів як основний метод навчання. Період актуалізації методу проєктів в освіті (з 90-х рр. ХХ ст. – по теперішній час), обумовлений процесами гуманізації та демократизації освіти. Характерними особливостями цього періоду є обґрунтування культурологічної концепції проєктного навчання, ролі методу проєктів у формуванні проєктної культури фахівця.

На основі проведеного теоретичного аналізу наукових праць здійснено системний аналіз ключових понять проблеми дослідження, до яких ми віднесли терміни: «проєкт», «педагогічний проєкт», «проєктування», «проєктна діяльність», «проєктне навчання», «підготовка майбутніх педагогів до проєктної діяльності», «проєктна компетентність майбутнього педагога», «культура», «професійна культура», «педагогічна культура», «проєктна культура майбутнього педагога».

Запропоновано інтерпретацію поняття «проєктна культура майбутнього педагога» як інтегральної професійно-особистісної характеристики, що визначає здатність до здійснення проєктної діяльності в галузі освіти та включає сукупність теоретичних знань про сутність, методіку та технології проєктування певних робіт; практичних умінь і навичок щодо розробки та реалізації навчальних і соціальних проєктів; значущих особистісних якостей, необхідних для здійснення ефективної проєктної діяльності, що забезпечує його здатність творчо діяти в сучасному суспільстві, проєктувати свою професійну діяльність й оцінювати її результати.

Встановлено, що цілісний та динамічний розвитку проєктної культури майбутніх педагогів у закладах вищої освіти є соціально зумовленим, педагогічно і професійно детермінованим. Цілеспрямована професійна підготовка майбутніх педагогів дозволяє спроєктувати освітній процес, побудований на створенні умов для розвитку особистості, як суб'єкта навчання, що забезпечує розвиток проєктної культури як важливого аспекту професіоналізму сучасного педагога.

Розкрито зміст структурних компонентів проєктної культури: когнітивного, діяльнісного, особистісного та соціального.

Відповідно до другого завдання з'ясовано сучасний стан професійної підготовки майбутніх педагогів до застосування проєктної технології у практиці роботи закладів вищої освіти.

Аналіз професійної підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої освіти показав, що єдиної цілісної концепції щодо підготовки педагогів до застосування проєктної технології немає. Наразі відсутні уявлення у майбутніх педагогів про основні науково-теоретичні засади управління освітніми і науковими проєктами; вони не достатньо володіють методологією, необхідними інструментами та технологіями управління проєктами, що ускладнює їх участь у проєктах, знижує ефективність такої діяльності.

Встановлено, що поряд із позитивними зрушеннями в підготовці педагогів залишаються нерозв'язаними такі питання: розробка структурно-функціональної моделі розвитку проєктної культури майбутніх педагогів;

відповідне навчально-методичне забезпечення професійної підготовки майбутніх педагогів; визначення комплексу педагогічних умов ефективного розвитку проєктної культури майбутніх педагогів під час навчання в закладі вищої освіти; впровадження принципів інноваційності та наступності в підготовці майбутніх педагогів.

Згідно з третім завданням проаналізовано методологічні підходи до дослідження проблеми розвитку проєктної культури майбутнього педагога.

Методологічний базис дослідження наукової проблеми системи розвитку проєктної культури майбутнього педагога сформовано сукупністю наукових підходів (системного, компетентнісного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного, аксіологічного, проєктного), які доповнюють один одного, характеризуються внутрішньою єдністю, взаємозалежністю й методологічними взаємозв'язками. Комплексне застосування визначених методологічних підходів уможливило різновекторний аналіз проблеми дослідження і синтез його результатів у побудові концепції, теоретичних положень, розробці моделі розвитку проєктної культури та впровадженні її в реальний процес професійної підготовки майбутніх педагогів.

Відповідно до четвертого завдання розроблено модель розвитку проєктної культури майбутніх педагогів, складниками якої визначено мотиваційно-цільовий, концептуально-стратегічний, організаційно-діяльнісний, змістовно-технологічний, діагностико-результативний блоки.

Підсистемами (блоками) побудованої моделі професійної підготовки майбутніх педагогів є: мотиваційно-цільовий блок містить мету професійної підготовки майбутніх педагогів, визначену відповідно до соціального замовлення (потреба суспільства; ускладнення функцій професійної діяльності в сучасних умовах; конкуренція на ринку праці) на підготовку висококваліфікованих, конкурентоздатних педагогів, розвиток проєктної культури майбутніх педагогів. Концептуально-стратегічний блок охоплює підходи (системний, компетентнісний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, аксіологічний, проєктний) та принципи (інноваційності, міждисциплінарності, автономії, зворотнього зв'язку розвитку проєктної культури майбутніх педагогів). Організаційно-діяльнісний блок представлено педагогічними умовами розвитку проєктної культури майбутніх педагогів (застосування проєктних технологій у професійній підготовці майбутніх педагогів; тренінгові заняття як засіб розвитку проєктної культури майбутніх педагогів; розвиток проєктної культури майбутніх педагогів у груповій науково-дослідницькій діяльності; використання інформаційно-комп'ютерних технологій в системі розвитку проєктної культури майбутніх педагогів). Змістовно-технологічний блок представлений програмою розвитку проєктної культури майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки, методами (педагогічного проєктування, індивідуальних навчальних проєктів, аналізу педагогічних ситуацій, імітаційного моделювання, інтерактивних навчальних ігор, тренінгових вправ, мозкового штурму тощо) і формами (групові навчальні проєкти, майстер-класи, бізнес-інкубатори, проєктні-хакатони, тренінги тощо)). Діагностико-результативний блок об'єднує

критерії (мотиваційний, когнітивний, поведінковий, оцінний) з відповідними показниками та рівнями сформованості проектної культури (продуктивний (високий), репродуктивний (середній), елементарний (низький)). Результатом є педагог як носій проектної культури.

Згідно з п'ятим завданням для виявлення ефективності та динамічності структурно-функціональної моделі розвитку проектної культури майбутніх педагогів визначено критерії актуалізації їхньої проектної культури в процесі професійно-педагогічної підготовки: мотиваційний, когнітивний, поведінковий, оцінний з відповідними показниками. На основі визначених критеріїв, схарактеризовано продуктивний (високий), репродуктивний (середній), елементарний (низький) рівні сформованості проектної культури майбутніх педагогів.

Відповідно до шостого завдання обґрунтовано педагогічні умови, які сприяють формуванню проектної культури майбутніх педагогів у професійній підготовці: застосування проектних технологій у професійній підготовці майбутніх педагогів (сприяє формуванню проектного мислення, розвитку творчих здібностей, комунікативних навичок та вміння працювати в команді, що в сукупності становить базис проектної культури майбутнього педагога. Безпосереднє занурення студентів у проектну діяльність дозволяє їм набути практичного досвіду планування, реалізації та презентації власних проектів); тренінгові заняття як засіб розвитку проектної культури майбутніх педагогів (інтерактивні вправи, рольові ігри, дискусії під час тренінгів сприяють формуванню проектних умінь, розвитку критичного та креативного мислення, набуттю навичок прийняття рішень та вирішення проблем. Тренінги дозволяють активізувати пізнавальну діяльність студентів, підвищити їх мотивацію до проектної роботи та набуття необхідних для цього компетенцій); розвиток проектної культури майбутніх педагогів у груповій науково-дослідницькій діяльності (безпосереднє залучення студентів до спільної наукової роботи над проектами дозволяє їм оволодівати технологіями проектної діяльності, досвідом командної взаємодії, а також сприяє розвитку аналітичних, комунікативних та презентаційних навичок); використання інформаційно-комп'ютерних технологій в системі розвитку проектної культури майбутніх педагогів (володіння сучасними цифровими інструментами та технологіями є невід'ємною складовою проектної компетентності сучасного фахівця. Застосування інформаційно-комп'ютерних технологій дозволяє оптимізувати процеси планування, реалізації та представлення проектів, сприяє розвитку технологічної грамотності та цифрової культури майбутніх педагогів).

Згідно сьомого завдання здійснено дослідно-експериментальну перевірку результативності моделі розвитку проектної культури майбутніх педагогів. Зіставлення результатів експериментальної роботи показало, що рівень сформованості компонентів проектної культури майбутніх педагогів за кожним із критеріїв вищий у експериментальних групах у порівнянні з контрольними. Позитивна динаміка підтверджує результативність впливу

розробленої моделі розвитку проєктної культури майбутніх педагогів у експериментальних групах.

Проведене дослідження не вичерпує всіх теоретичних та практичних аспектів розглянутої проблеми. Одержані теоретичні й практичні результати становлять основу для подальшого її вивчення в напрямку пошуку інноваційних форм, методів, засобів, технологій розвитку проєктної культури майбутніх педагогів, а також розроблення науково-методичних засад розвитку проєктної культури у системі підвищення кваліфікації фахівців відповідної галузі.

Дякую за увагу!

Здобувачу було задано **11 запитань**, на які доповідач надав обґрунтовані відповіді та пояснення.

Запитання задавали:

Філоненко Оксана Володимирівна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановний Володимире Григоровичу, до ключових понять проблеми дослідження Ви відносите «проєктну компетентність майбутнього педагога» розкрийте зміст цієї категорії і з яких позицій Ви її характеризували?

Козленко В. Г.: Дякую за запитання. Проєктна компетентність є невід'ємною складовою професіоналізму сучасного педагога, що потребує прицільної уваги в системі фахової підготовки. Проєктна компетентність є важливою складовою професіоналізму та конкурентноздатності сучасного педагога, передбачає оволодіння комплексом теоретичних знань, практичних умінь, навичок, особистісних якостей у сфері педагогічного проєктування. Ключовими є компетентності цілепокладання, прогнозування, проєктування, організації, комунікації, рефлексії. Формування проєктної компетентності потребує спеціально організованої системної роботи в процесі професійної підготовки майбутніх учителів. Розвинена проєктна компетентність забезпечує готовність педагога до інноваційної діяльності, підвищення якості освітнього процесу.

Окольніча Тетяна Володимирівна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановний Володимире Григоровичу, поясніть як компетентнісний та діяльнісний підходи сприяли реалізації завдань дослідження?

Козленко В. Г.: Дякую за запитання. Компетентнісний підхід зосереджується на формуванні у майбутніх педагогів ключових компетентностей, необхідних як для ефективно професійної діяльності так і для формування управлінських, лідерських, командних якостей. Такий підхід готує випускників до реальних викликів педагогічної кар'єри, сприяє формуванню здатності ефективно використовувати ресурси та керувати студентськими колективами при реалізації освітніх, культурно-мистецьких та наукових проєктів. Формування компетентностей передбачає не лише засвоєння теоретичних знань з дисциплін, а й розвиток практичних навичок, умінь вирішувати проблеми, які виникають при управлінні проєктами, критичного мислення та здатності адаптуватися до змінних вимог професії.

Діяльнісний підхід акцентує увагу на оволодінні студентами конкретними способами навчальної та практичної діяльності з управління проектами. Замість пасивного сприйняття інформації, майбутні педагоги активно залучаються до різноманітних видів діяльності, таких як проектна робота, дослідження, наукові публікації, інтерактивні ігри тощо. У кінцевому підсумку, це допомагає майбутнім педагогам набути цінний досвід управління колективом, який буде корисним у майбутній професії, формування здатності планувати, організовувати роботу, розподіляти ресурси і завдання по проектам.

Окольніча Тетяна Володимирівна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановний Володимире Григоровичу, праці яких вчених послужили теоретичним підґрунтям для вивчення проблеми дослідження?

Козленко В. Г.: Дякую за запитання. Теоретичну основу дослідження складають наукові положення щодо: концептуальних засад сучасної педагогічної освіти професійної підготовки майбутнього педагога (А. Алексюк, І. Бех, В. Вергасов, Л. Кондрашова, В. Мілерян, Є. Павлютенков, С. Сисоєва, О. Цокур; питань теорії культури та культурної діяльності (С. Безклубенко, В. Бокань, М. Каган, Е. Маркарян, С. Пилипенко, М. Попович, Н. Чавчавадзе та ін.); формування професійно-педагогічної культури педагогів (О. Барабанщиков, В. Гриньова, Н. Гузій, К. Литвинова, І. Никифорова, І. Пальшкова, С. Пашенко, М. Пічкур, В. Правоторов, Т. Спіріна, В. Сухарцева, Т. Тарасенко та ін.); розвитку проектної культури майбутнього педагога (І. Андрощук, В. Беспалько, Л. Бережна, А. Брехунець, А. Гін, Т. Карпинський, Н. Коваленко, А. Кравцова, Д. Луп'яка, О. Марущак, А. Нісімчук, В. Сидоренко, Л. Хоружа, С. Ящук та ін.).

Савченко Наталія Сергіївна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановний Володимире Григоровичу, уточніть, які методи є ефективними для розвитку проектної культури майбутніх педагогів?

Козленко В. Г.: Дякую за запитання. Ефективними для розвитку проектної культури майбутніх педагогів є такі методи, як: метод проектів, кейс-метод, метод моделювання, ділові та рольові ігри, тренінги, оскільки дозволяють поєднувати теоретичну та практичну підготовку.

Зокрема, метод проектів надає можливість студентам набути практичного досвіду безпосередньої розробки та реалізації навчальних чи соціальних проектів. Кейс-метод сприяє оволодінню аналізом педагогічних ситуацій та прийняттям оптимальних проектних рішень. За допомогою моделювання відпрацьовуються окремі етапи створення проектів. Ігрові методи дозволяють імітувати діяльність проектної команди. Тренінгові технології ефективні для розвитку креативності, лідерських та комунікативних умінь учасників.

Обґрунтовано, що комплексне використання активних та інтерактивних методів навчання є запорукою успішного формування проектної культури

майбутніх педагогів, поєднання ними теоретичних знань з практичними навичками проектування в галузі освіти.

Кравцова Тетяна Олександрівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Володимире Григоровичу, уточніть показники визначених Вами критеріїв?

Козленко В. Г.: Дякую за запитання. До критеріїв розвитку проектної культури майбутнього педагога ми віднесли: мотиваційний, когнітивний, поведінковий (діяльнісний), оцінний (рефлексивний). За ознаками якостей, що формуються, ми визначаємо змістовне наповнення представлених критеріїв: мотивація до соціально значущої проектної діяльності, цінності проектної культури, етичні норми й ідеали проектної діяльності, сукупність знань і уявлень про соціальне проектування, процес і результат проектної діяльності, рефлексії, адекватна самооцінка процесу і результату проектної діяльності.

Провідними показниками, що характеризують вказані критерії, є:

– мотиваційний критерій: ступінь вияву соціальної активності в проектуванні як сукупність потреб індивіда до створення нових соціальних технологій і розв'язання соціально значущих проблем проектним методом;

– когнітивний критерій: якість засвоєння і застосування знань про проектування, результат розумової діяльності, що передбачає засвоєння теорій, концепцій, термінів, методології проектної діяльності;

– поведінковий (діяльнісний) критерій: готовність до освоєння теоретичних знань і практичних умінь, необхідних в проектній діяльності, експертна оцінка проектної діяльності;

– оцінний (рефлексивний) критерій: наявність установки на саморозвиток і саморегуляцію власної проектної діяльності; оцінка значущості й відповідності цілей проектній діяльності потребам соціуму і етичним нормам; оцінка перспектив проектної діяльності, постановка цілей нового рівня.

Завітренко Долларес Жораївна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Володимире Григоровичу, коротко схарактеризуйте рівні сформованості проектної культури у майбутніх педагогів.

Козленко В. Г.: Дякую за запитання. Дякую за запитання. Виокремлено рівні сформованості проектної культури у майбутніх педагогів: продуктивний (високий), репродуктивний (середній), елементарний (низький).

Продуктивний (високий). Студенти, що досягли цього рівня вирізняються ініціативністю, виявляють відповідальне ставлення до оволодіння знаннями і практичними вміннями. У ході виконання практичних завдань прагнуть до досягнення високих результатів, мають виражені позитивні мотиви діяльності, постійно оцінюють свої дії з погляду соціальної значущості. Характеризуються високою особистісною активністю. Чітко формулюють проблему, вирішують її, аналізуючи ресурси і ризики та визначають потребу оточення у застосуванні проекту. Здійснюють об'єктивний аналіз, вказуючи на ефективність результатів діяльності.

Самостійно оцінюють результати власної діяльності.

Репродуктивний (середній). Студенти володіють знаннями й уміннями, необхідними майбутнім педагогам для здійснення проектної діяльності, які є менш виражені до формування проектної культури і потреби у професійному вдосконаленні. Студенти формулюють проблему тільки за допомогою викладача, ставлять досяжні цілі, проте поточний контроль здійснює викладач, прогножуючи наслідки досягнення результатів використання проекту, аналізує проект і процес його реалізації. На цьому рівні студенти лише планують інформаційний пошук, володіють методами систематизації інформації та критично ставляться до отриманої інформації, наводячи відповідні аргументи. Студенти знаходять інформацію потрібну для виконання проекту і пропонують способи систематизації даних.

Елементарний (низький). Студенти мають труднощі при формулюванні проблеми і визначенні мети проекту. Володіють недостатніми знаннями й уміннями в проектній діяльності, частково демонструють розуміння проблеми, цілей і завдань проектної діяльності, не усвідомлюють послідовність дій і мають лише загальне уявлення про передбачуваний результат проектної діяльності. Разом із цим студенти усвідомлюють обмежену кількість інформації у процесі реалізації проектної діяльності, застосовують запропонований викладачем спосіб отримання інформацію з одного джерела, демонструють розуміння отриманої інформації і роблять відповідні висновки. Такі студенти лише за допомогою викладача співвідносять свою діяльність з готовим результатом, не здатні до саморефлексії.

Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Володимире Григоровичу, які принципи виділені у дослідженні як основні, на яких базується професійної підготовки майбутніх педагогів в контексті розвитку проектної культури?

Козленко В. Г.: Дякую за запитання. Дякую за запитання. У дослідженні виокремлено сукупність принципів: загальнодидактичних (науковості та доступності, систематичності й послідовності, зв'язку теорії з практикою, свідомості й активності, ініціативності та самостійності, індивідуалізації та диференціації навчання та ін.); специфічних: інноваційності (здійснюється через варіативність та динамічність змісту, форм, методів і технологій підготовки майбутніх педагогів до проектної діяльності); наступності (поступове зростання складності проектних завдань на різних етапах навчання); міждисциплінарності (інтеграції знань різних галузей для розв'язання проектних завдань); автономії (заохочення ініціативи та самостійності студентів в управлінні проектами); зворотнього зв'язку (своєчасне коригування дій учасників проекту на основі аналізу отриманих результатів)).

Рацул Анатолій Борисович, завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, професор. Шановний Володимире Григоровичу, розкрийте переваги тренінгових технологій у розвитку проектної культури майбутніх педагогів.

Козленко В. Г.: Дякую за запитання. Створення в освітньому середовищі атмосфери проєктної культури за допомогою тренінгів вважається перспективним шляхом практичного навчання студентів педагогічних спеціальностей. За цих умов, освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів має відповідати певним вимогам, зокрема, забезпечувати можливості для проєктної діяльності, стимулювати креативність, заохочувати міждисциплінарну взаємодію та впроваджувати інноваційні технології. Застосування тренінгових технологій в освітньому процесі закладу вищої освіти дозволить підготувати конкурентоздатних, креативних фахівців, здатних до інноваційної діяльності та ефективної командної роботи. Тренінги є ефективною інтерактивною формою навчання, що дозволяє моделювати реальні професійні ситуації, відпрацьовувати практичні навички та сприяти розвитку важливих компетенцій. Успішна організація тренінгів з розвитку проєктної культури вимагає ретельного планування, врахування потреб цільової аудиторії, вибору відповідних методів та забезпечення належних умов для практичної роботи.

Ляшенко Ростислав Олександрович, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Володимире Григоровичу, розкрийте шляхи реалізації педагогічної умови «розвиток проєктної культури майбутнього педагога у груповій науково-дослідницькій діяльності».

Козленко В. Г.: Дякую за запитання. Для формування проєктної культури майбутніх педагогів доцільно організовувати виконання науково-дослідних робіт у форматі командних проєктів, що передбачає розподіл ролей, самостійність, взаємодопомогу та презентацію результатів. Науково-дослідницька діяльність студентів є невід'ємною складовою професійної підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої освіти. Вона сприяє формуванню наукового світогляду, оволодінню методологією наукових досліджень, розвитку аналітичних та творчих здібностей. Важливу роль у науково-дослідницькій діяльності відіграють лабораторні заняття, курсові та дипломні роботи, що дозволяють майбутнім педагогам набути практичного досвіду проведення досліджень, вмінь планування, організації, аналізу та презентації результатів.

Необхідно впроваджувати інноваційні підходи до науково-дослідницької діяльності студентів: залучати до міждисциплінарних проєктів, застосовувати методи «дослідницьке навчання» та «проєктне навчання», при цьому широко використовувати сучасні інформаційні технології. Важливу роль у залученні майбутніх педагогів до науково-дослідницької роботи відіграють студентські наукові гуртки та товариства, що сприяють розвитку ініціативи, креативності, навичок співпраці та лідерських якостей. Як показує педагогічний досвід, для стимулювання наукової активності студентів потрібно створювати відповідне мотивуюче середовище, заохочувати допитливість, прагнення до самовдосконалення та особистого розвитку. Систематична участь у науково-дослідній діяльності під час навчання сприяє

формуванню проектної культури майбутніх педагогів, розвитку їх дослідницьких вмінь, критичного мислення та творчого потенціалу.

Краснощок Інна Петрівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Володимире Григоровичу, конкретизуйте яким чином впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій в освітній процес підготовки майбутніх педагогів сприяє розвитку проектної культури.

Козленко В. Г.: Дякую за запитання. З'ясовано, що впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій в освітній процес підготовки майбутніх педагогів сприяє модернізації освітнього процесу, підвищує його ефективність та інтерактивність, розвиває ключові компетентності студентів. Важливими умовами розвитку проектної культури майбутніх педагогів є вивчення ними спеціалізованого програмного забезпечення з управління освітніми та науковими проектами, а також застосування проектних технологій під час навчання. Опанування студентами педагогічних спеціальностей програмних продуктів типу Microsoft Project, Basecamp, Todoist, Trello дозволяє їм набути організаційних, комунікативних, інформаційно-цифрових та аналітичних компетентностей, необхідних для успішної реалізації проектів в освітній сфері. Ефективність навчання майбутніх педагогів, зокрема дистанційного, підвищується при поєднанні різноманітних інтерактивних методів, практико-орієнтованого підходу, використання можливостей спеціалізованого програмного забезпечення для організації командної роботи студентів над проектами. Впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій та вивчення програмних засобів управління проектами створює необхідні умови для формування проектної культури майбутніх педагогів під час навчання у закладах вищої освіти.

Дубінка Микола Михайловича, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Володимире Григоровичу, які методи Ви використовували під час проведення дослідно-експериментальної роботи?

Козленко В. Г.: Дякую за запитання. Дякую за запитання. Під час проведення дослідно-експериментальної роботи ми використовували комплекс методів: емпіричні: науково-педагогічне спостереження, анкетування, тестування, опитування студентів, метод самооцінки та самоаналізу, аналіз продуктів діяльності здобувачів вищої освіти, вивчення досвіду професійної підготовки майбутніх педагогів для одержання експериментальних даних щодо динаміки сформованості проектної культури майбутніх педагогів; математичної статистики: кореляційний аналіз середніх величин, абсолютних і відносних відхилень отриманих показників, порівняння обчислених середніх, абсолютних та відносних показників для подальшої обробки, узагальнення та інтерпретації експериментальних даних; для підтвердження гіпотези дослідження.

ВИСТУПИЛИ

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Котелянець Н. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Процес підготовки майбутніх педагогів базується на сучасних технологіях навчання і застосування інновацій в освітньому процесі. В. Г. Козленко звертає увагу на те, що саме проектна культура в освітньому процесі стає тією основою інноваційних перетворень, які забезпечують підвищення якості освіти, активізацію самопізнання, осмислення шляхів і можливості власної самореалізації, самозмін особистості.

Робота має наукову новизну і теоретичну значущість. Цінним є спроба В. Г. Козленка цілісно розвитку проектної культури майбутнього педагога. У роботі вперше на основі суттєвих положень методологічних підходів (системного, компетентнісного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного, аксіологічного, проектного) обґрунтовано концепцію та розроблено систему розвитку проектної культури майбутніх педагогів як єдність взаємообумовлених елементів, охоплених причинно-наслідковими зв'язками та зв'язками координування; побудовано та експериментально перевірено модель системи розвитку проектної культури майбутніх педагогів, складниками якої є мотиваційно-цільовий, концептуально-стратегічний, організаційно-діяльнісний, змістовно-технологічний, діагностико-результативний блоки, що пов'язані функціональними зв'язками; обґрунтовано педагогічні умови реалізації системи, а саме: застосування проектних методик у професійній підготовці майбутнього педагога; тренінгові методики як засіб розвитку проектної культури майбутнього педагога; розвиток проектної культури майбутнього педагога у груповій науково-дослідницькій діяльності; використання інформаційно-комп'ютерних технологій в системі розвитку проектної культури майбутнього педагога; визначено критерії (мотиваційний, когнітивний, поведінковий, оцінний), показники та рівні (продуктивний (високий), репродуктивний (середній), елементарний (низький)) сформованості проектної культури майбутніх педагогів; розроблено методику розвитку проектної культури майбутніх педагогів у професійній підготовці.

Представлений матеріал відзначається практичною значущістю: матеріали дослідження можуть бути використані в процесі розробки освітніх стандартів й освітніх програм із професійної підготовки педагогів, для створення та впровадження в освітній процес закладів вищої освіти нових освітніх компонентів навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх педагогів; для розширення та оновлення змісту навчальних курсів «Педагогіка», «Інноваційні педагогічні технології в освіті», «Сучасні освітні технології», «Інформаційно-комунікаційні технології» тощо; для розроблення спецкурсів, курсів за вибором студентів, спецсеминарів, підручників, навчальних посібників; для організації виробничої практики; у

проведенні наукових досліджень з означеної проблематики.

Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків до них, загальних висновків, додатків та списку використаних джерел.

Для розв'язання окреслених завдань дисертант широко використав комплекс взаємопов'язаних методів дослідження. Це дало йому можливість отримати наукові результати, що мають важливе теоретичне й практичне значення для педагогічної освіти.

Аналіз рукопису дисертації В. Г. Козленка дають змогу дійти висновку про наукову достовірність викладених автором результатів. Безсумнівним є обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, що забезпечується належною джерельною базою, ґрунтовним вивченням і критичним аналізом наукових праць.

Результати дисертаційної роботи висвітлено в 31 науковій праці, які відображають основні результати дослідження (27 – одноосібних): з них 17 статей у наукових виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 1 розділ монографії, 3 статті в наукових виданнях, що входять до бази Web of Science Core Collection, 10 тез у матеріалах науково-практичних конференцій. У дисертації зазначено особистий внесок автора в працях, опублікованих у співавторстві.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес п'яти закладів вищої освіти України: Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 13-н від 01.03.2024 р.), Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка (довідка № 612 від 19.03.2024 р.), Південноукраїнського національного університету імені К. Д. Ушинського (довідка № 566/30 від 25.03.2024 р.), Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-24/01/970 від 28.03.2024 р.), Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (довідка № 247 від 03.04.2024 р.).

Робота написана в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності за представленим планом та відповідно до теми. Здобувачем доведено реалізацію поставленої мети.

Зміст реферату є ідентичним до змісту дисертації. Реферат достатньою мірою висвітлює основні наукові і практичні положення дисертаційної роботи.

Водночас, дисертація В. Г. Козленка не позбавлена дискусійних аспектів, суперечностей і недоліків. Уважаю за необхідне висловити з цього приводу наступні зауваження і побажання:

1. Оскільки по тексті дисертації використовується поняття «проектна методика» доречно було б розкрити зміст понять «проектна методика» в п. 1.2. Сутність та змістовна характеристика ключових понять дослідження

2. Аналізуючи методологічні підходи до дослідження проблеми розвитку проектної культури майбутнього педагога (п. 2.3) бажано вказати, які принципи відповідають визначеним науковим підходам.

3. Бажано було б більш широко представити зміст всіх зазначених діагностичних методик і продемонструвати, які саме показники зазначених критеріїв були визначені за їхньою допомогою.

Проте, висловлені міркування і зауваження не знижують загальної позитивної оцінки виконаної роботи. Дисертація є завершеним, самостійно виконаним дослідженням. Дисертаційне дослідження Козленка Володимира Григоровича на тему: «Система розвитку проектної культури майбутніх педагогів», що подано на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, може бути рекомендована до розгляду в спеціалізованій вченій раді.

Рацул О. А., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри психології та соціальної роботи Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Вивчення тексту дисертації Козленка В. Г. засвідчує, що її автор звернувся до актуальної проблеми дослідження, переконливо довів потребу вдосконалення процесу професійної підготовки майбутніх педагогів, що в свою чергу зумовлює необхідність активного залучення майбутніх педагогів до проектної діяльності. Проектна діяльність сприяє пошуку оптимальних шляхів, системному й послідовному вирішенню проблем, зокрема життєвих. Саме реалізація проектів як в освітній, так і в майбутній професійній діяльності забезпечує розвиток критичного мислення, креативності, самостійності й потребує належного рівня сформованості проектної культури.

Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки, що дозволили вирішити поставлені завдання. Дисертаційна робота Козленка В. Г. містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальну наукову проблему.

Робота характеризується логічно виваженою структурою, що охоплює окреслене коло дослідницьких завдань і відображає досягнення поставленої мети.

Важливо відзначити, що дисертація підготовлена відповідно до науково-дослідної теми кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (нині кафедра педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (реєстраційний № 0116U003481).

Автором здійснено теоретичний аналіз генези ідеї розвитку проектної культури особистості та понятійно-термінологічного апарату дослідження. З'ясовано сучасний стан професійної підготовки майбутніх педагогів до застосування проектної технології у практиці роботи закладів вищої освіти. Проаналізовано методологічні підходи до дослідження проблеми розвитку проектної культури майбутнього педагога. Розроблено модель системи розвитку проектної культури майбутніх педагогів, складниками якої

визначено мотиваційно-цільовий, концептуально-стратегічний, організаційно-діяльнісний, змістовно-технологічний, діагностико-результативний блоки. Для виявлення ефективності та динамічності структурно-функціональної моделі розвитку проектної культури майбутніх педагогів визначено критерії актуалізації їхньої проектної культури в процесі професійно-педагогічної підготовки. Обґрунтовано педагогічні умови, які сприяють формуванню проектної культури майбутніх педагогів у професійній підготовці: застосування проектних технологій у професійній підготовці майбутнього педагога; тренінгові методики як засіб розвитку проектної культури майбутнього педагога; розвиток проектної культури майбутнього педагога у груповій науково-дослідницькій діяльності; використання інформаційно-комп'ютерних технологій в системі розвитку проектної культури майбутнього педагога. Здійснено дослідно-експериментальну перевірку результативності моделі розвитку проектної культури майбутніх педагогів.

Робота має наукову новизну і теоретичну значущість. Обґрунтовані в ній положення, узагальнення і висновки надзвичайно важливі для визначення стратегічних орієнтирів розвитку сучасної професійної підготовки майбутніх педагогів.

Не викликає сумнівів і практичне значення одержаних результатів. Матеріали дослідження можуть бути використані в процесі розробки освітніх стандартів й освітніх програм із професійної підготовки педагогів, для створення та впровадження в освітній процес закладів вищої освіти нових освітніх компонентів навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх педагогів; для розширення та оновлення змісту навчальних курсів «Педагогіка», «Інноваційні педагогічні технології в освіті», «Сучасні освітні технології», «Інформаційно-комунікаційні технології» тощо; для розроблення спецкурсів, курсів за вибором студентів, спецсеминарів, підручників, навчальних посібників; для організації виробничої практики; у проведенні наукових досліджень з означеної проблематики.

Вагомими, що відповідають сучасним вимогам, є впровадження та апробація результатів дисертаційного дослідження. Результати дослідження достатньо широко обґрунтовано і впроваджено в освітянську практику різних регіонів України; результати роботи пройшли належну апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях.

Результати дисертаційної роботи висвітлено в 31 науковій праці, які відображають основні результати дослідження (27 – одноосібних): з них 17 статей у наукових виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 1 розділ монографії, 3 статті в наукових виданнях, що входять до бази Web of Science Core Collection, 10 тез у матеріалах науково-практичних конференцій.

У дисертації зазначено особистий внесок автора в працях, опублікованих у співавторстві.

Отже, дисертація, кількість та обсяг публікацій, їх повнота розкриття змісту дисертації відповідає п. 7-9 «Порядку присудження та позбавлення

наукового ступеня доктора наук» (постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197).

Аналіз рукопису дисертації та реферату Козленка В. Г. дають змогу дійти висновку про наукову достовірність викладених автором результатів. Зміст реферату є ідентичним до змісту дисертації. Реферат достатньою мірою висвітлює основні наукові і практичні положення дисертаційної роботи.

Дотриманні в роботі принципи академічної доброчесності. Використані в дисертації ідеї інших авторів мають відповідні посилання і використані для підкріплення результатів здобувача.

Виходячи із зазначеного, є підстави вважати дисертаційну роботу Козленка В. Г. дослідженням, що має теоретичну і практичну значущість та свідчить про вміння автора виявляти й ґрунтовно досліджувати актуальні проблеми професійної підготовки майбутніх дипломатів у системі вищої освіти. Водночас робота Козленка В. Г. не позбавлена деяких неточностей, а також містить положення, які спонукають до дискусії. До них можна віднести такі:

1. Автору необхідно акцентовано зазначити щодо взаємозв'язку понять «проектна культура» та «проектна компетентність».

2. Недоліки педагогічної підготовки в контексті предмета дослідження, які зазначені у параграфі 2.1 є певною мірою загальними і потребують конкретизації.

3. Не повною мірою розкрито проведений аналіз навчальних планів у ЗВО, де проводився експеримент.

4. Робота має велику кількість таблиць, графіків, схем у змісті, які можна перенести у додатки.

Висловлені зауваження і побажання не знижують теоретичної і практичної цінності виконаного дослідження.

Дисертація Козленка Володимира Григоровича на тему: «Система розвитку проектної культури майбутніх педагогів», подана на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти є самостійним завершеним дослідженням, що має як теоретичне, так і практичне значення та відповідає чинним вимогам і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

Стратан-Артишкова Тетяна Борисівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

У сучасних умовах проектний тип культури є домінуючим та є одним із ключових механізмів реалізації майбутнього, до того ж виявляє універсальний і синтетичний характер проектної діяльності, в якій простежується поєднання технократичної і гуманної, дослідницької і прогностичної, інформаційно-освітньої і соціально-перетворювальної складової, а це призводить до того, що кожному майбутньому педагогу необхідно опанувати проектну діяльність в її різних варіантах, зважаючи на це ефективність підготовки майбутніх педагогів буде результативною якщо

розробити систему розвитку проєктної культури майбутніх педагогів, теоретично обґрунтувати та запровадити педагогічні умови її реалізації.

Аналіз тесту дисертації, а також праць здобувача, опублікованих за темою дослідження засвідчує, що основні концептуальні положення дослідження викладено змістовно й послідовно, з дотриманням чинних вимог щодо їх обґрунтування. Коректно визначено об'єкт і предмет дослідження, логічно узгоджено його мету і завдання, застосовано адекватні методи дослідження, що у своїй сукупності дозволило автору системно дослідити визначену проблему. Дисертаційна робота характеризується єдністю змісту, який відповідає поставленій меті. Текст дисертації оформлено згідно чинних вимог МОН України.

Ознайомлення з текстом дисертації дає всі підстави розглядати її як цілісне й завершене дослідження, яке має яскраво виражену наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Наукова новизна полягають у тому, що вперше цілісно досліджено проблему розвитку проєктної культури майбутніх педагогів, зокрема: обґрунтовано концепцію та розроблено систему розвитку проєктної культури майбутніх педагогів як єдність взаємообумовлених елементів, охоплених причинно-наслідковими зв'язками та зв'язками координування; побудовано та експериментально перевірено модель системи розвитку проєктної культури майбутніх педагогів, складниками якої є мотиваційно-цільовий, концептуально-стратегічний, організаційно-діяльнісний, змістовно-технологічний, діагностико-результативний блоки, що пов'язані функціональними зв'язками; обґрунтовано педагогічні умови реалізації системи, а саме: застосування проєктних методик у професійній підготовці майбутнього педагога; тренінгові методики як засіб розвитку проєктної культури майбутнього педагога; розвиток проєктної культури майбутнього педагога у груповій науково-дослідницькій діяльності; використання інформаційно-комп'ютерних технологій в системі розвитку проєктної культури майбутнього педагога; визначено критерії (мотиваційний, когнітивний, поведінковий, оцінний), показники та рівні (продуктивний (високий), репродуктивний (середній), елементарний (низький)) сформованості проєктної культури майбутніх педагогів; розроблено методик розвитку проєктної культури майбутніх педагогів у професійній підготовці; уточнено зміст понять «професійна культура», «педагогічна культура», «проєктна культура майбутнього педагога», «проєкт», «проєктування», «проєктна діяльність», «проєктне навчання», «професійна підготовка», «підготовка майбутніх учителів до проєктної діяльності», «проєктна компетентність майбутнього педагога», «концепція розвитку проєктної культури майбутнього педагога»; структурні складові та функціональні властивості проєктної культури майбутніх педагогів.

Практичне значення роботи полягає в тому, що фактологічний матеріал, теоретичні та практичні положення й науково обґрунтовані висновки дослідження можуть бути використані для визначення стратегічних орієнтирів у професійній підготовці майбутніх педагогів.

Дисертація представляє науковий інтерес. Автор дослідження активно долучався до пошуку фактичного матеріалу, який включає праці загальнонаукового та вузькоспеціального характеру.

Реалізація провідної ідеї та концептуальних засад дисертації ґрунтована на фундаментальних філософських ідеях, положеннях, що знайшли вияв у сукупності основних концептів (методологічного, теоретичного, технологічного) та дозволили досягти динамічності й повноти розкриття проблеми. Сукупність схарактеризованих у роботі наукових підходів та принципів забезпечує цілісність, ефективність та комплексність дослідження розвитку проєктної культури майбутніх педагогів.

Результати проведеного дослідження переконливо свідчать про повноту розв'язання поставлених завдань наукової роботи.

Аналізуючи повноту викладення результатів дослідження в опублікованих працях Козленка В. Г. констатуємо:

– кількість публікацій здобувача за темою дисертації у наукових фахових виданнях України, зарубіжних періодичних виданнях, наукових періодичних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection, Scopus, відповідає «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого Постановою кабінету міністрів № 1197 від 17 листопада 2021 р.;

– у висновках до кожного розділу роботи наведений перелік праць дисертанта, які відображають основний зміст розділу.

Чітко виокремлено особистий внесок автора в працях, опублікованих у співавторстві.

Таким чином, представлення результатів наукової роботи Козленка В. Г., кількість та обсяг публікацій, їх повнота щодо розкриття змісту дисертації відповідає вимогам щодо дисертаційних праць, поданих на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук.

Апробація результатів дослідження на 10 науково-практичних конференціях переконує, що матеріали дослідження мають теоретичну значущість та практичну цінність.

Дисертація є результатом власних досліджень та самостійною працею дисертанта. Усі наукові результати, викладені в роботі, отримані автором особисто. У дослідженні використання наукових текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів інших авторів супроводжується посиланням на джерело опублікування.

Відзначаючи високий рівень дисертаційної роботи, практичне значення отриманих результатів проведеного дослідження, вважаю за необхідне висловити деякі дискусійні положення та побажання:

1. У вступі потребує підсилення актуальність дослідження щодо необхідності формування у майбутніх педагогів відповідних професійних компетенцій, що забезпечують готовність проєктувати інноваційний зміст, технології та конкретні методики навчання.

2. Робота набула б більшої досконалості, якби здобувач не тільки розкрив досягнення у розвитку проектної культури в ЗВО Україні, а й розкрив зарубіжний досвід проектної діяльності у закладах вищої освіти.

3. У п. 4.4. «Використання інформаційно-комп'ютерних технологій в системі розвитку проектної культури майбутнього педагога» доцільно було б визначити специфіку розвитку проектної культури майбутніх педагогів засобами інформаційних технологій на різних освітніх рівнях – бакалавр, магістр.

4. Доречно було б у п. 3.3. «Критерії, показники та рівні сформованості проектної культури майбутнього педагога» деталізувати представлені показники зазначених критеріїв.

Отже, дисертація Козленка В. Г. «Система розвитку проектної культури майбутніх педагогів» є завершеним, цілісним і самостійним дослідженням, яке містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати, одержані здобувачем особисто, які мають практичну та теоретичну цінність та відповідає вимогам до такого роду дисертацій і може бути рекомендованим до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

В обговоренні результатів дисертації взяли участь:

Окольніча Т. В., доктор педагогічних наук, професор дала позитивну оцінку дисертаційному дослідженню в цілому. Зазначила, що Козленка В. Г. комплексно й всебічно висвітлила наукову проблему, яка до цього часу не була предметом спеціального вивчення. У даний час значущість розвитку проектної культури майбутніх педагогів зростає у зв'язку з тим, що вона сприяє: реалізації таких тенденцій розвитку освіти, як гуманізація, інтеграція, демократизація, фундаменталізація, орієнтація на неперервну освіту; формування у молоді соціальної, комунікативної, інформаційної, професійної та когнітивної компетенцій. Тому дисертаційне дослідження В. Г. Козленка є актуальним і своєчасним.

Робота характеризується логічно виваженою структурою, що охоплює окреслене коло дослідницьких завдань і відображає досягнення поставленої мети.

Дослідження базоване на розумінні проектної культури майбутнього педагога як інтегральної професійно-особистісної характеристики, що визначає здатність до здійснення проектної діяльності в галузі освіти та включає сукупність теоретичних знань про сутність, методичку та технології проектування певних робіт; практичних умінь і навичок щодо розробки та реалізації навчальних і соціальних проектів; значущих особистісних якостей, необхідних для здійснення ефективної проектної діяльності, що забезпечують здатність майбутнього педагога творчо діяти в сучасному суспільстві, проектувати свою професійну діяльність й оцінювати її результати.

У роботі вперше побудовано та експериментально перевірено модель розвитку проектної культури майбутніх педагогів, складниками якої є: мотиваційно-цільовий, концептуально-стратегічний, організаційно-діяльнісний, змістовно-технологічний, діагностико-результативний блоки, що пов'язані функціональними зв'язками; обґрунтовано педагогічні умови

реалізації моделі розвитку проєктної культури майбутніх педагогів, а саме: застосування проєктних технологій у професійній підготовці майбутнього педагога; тренінгові заняття як засіб розвитку проєктної культури майбутнього педагога; розвиток проєктної культури майбутнього педагога у груповій науково-дослідницькій діяльності; використання інформаційно-комп'ютерних технологій в системі розвитку проєктної культури майбутнього педагога; визначено критерії (мотиваційний, когнітивний, поведінковий, оцінний), показники та рівні (продуктивний (високий), репродуктивний (середній), елементарний (низький)) сформованості проєктної культури майбутніх педагогів; розроблено методику розвитку проєктної культури майбутніх педагогів у професійній підготовці.

Практична вагомість результатів дослідження полягає у тому, що фактологічний матеріал, теоретичні та практичні положення й науково обґрунтовані висновки дослідження можуть бути використані в процесі розробки освітніх стандартів й освітніх програм із професійної підготовки педагогів, для створення та впровадження в освітній процес закладів вищої освіти нових освітніх компонентів навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх педагогів; для розширення та оновлення змісту навчальних курсів.

Результати дослідження досить широко опубліковані в 31 наукових працях автора, доповідались та знайшли схвалення на конференціях різного рівня.

Робота відзначається творчим пошуком, аргументованістю положень, доказовістю, новими підходами в оцінці подій і феноменів.

Окольніча Т. В. дійшла висновку, що дисертаційну роботу Козленка Володимира Григоровича «Система розвитку проєктної культури майбутніх педагогів» слід вважати завершеним, самостійно виконаним дослідженням і таким, що може бути рекомендованим до розгляду у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Філоненко О. В., доктор педагогічних наук, професор вказала, що у роботі чітко сформульовано позиції, що обумовили вибір теми. Адже розвиток проєктної культури є важливим завданням у професійній підготовці майбутніх педагогів, оскільки вона сприяє розвитку креативності, командної роботи, лідерських якостей та адаптації до професійної діяльності.

Дисертація відзначається логікою побудови наукового апарату: чітко сформульована мета, завдання дослідження, об'єкт, предмет, наукова новизна роботи.

Позитивної оцінки заслуговує наукова новизна та теоретичне значення дослідження, де вперше цілісно вперше побудовано та експериментально перевірено модель розвитку проєктної культури майбутніх педагогів, складниками якої є: мотиваційно-цільовий, концептуально-стратегічний, організаційно-діяльнісний, змістовно-технологічний, діагностико-результативний блоки, що пов'язані функціональними зв'язками; обґрунтовано педагогічні умови реалізації моделі розвитку проєктної

культури майбутніх педагогів, а саме: застосування проєктних технологій у професійній підготовці майбутнього педагога; тренінгові заняття як засіб розвитку проєктної культури майбутнього педагога; розвиток проєктної культури майбутнього педагога у груповій науково-дослідницькій діяльності; використання інформаційно-комп'ютерних технологій в системі розвитку проєктної культури майбутнього педагога; визначено критерії (мотиваційний, когнітивний, поведінковий, оцінний), показники та рівні (продуктивний (високий), репродуктивний (середній), елементарний (низький)) сформованості проєктної культури майбутніх педагогів; розроблено методiku розвитку проєктної культури майбутніх педагогів у професійній підготовці.

Перевагою дисертаційного дослідження є практичне значення отриманих результатів, які полягають в тому, що фактологічний матеріал, теоретичні та практичні положення й науково обґрунтовані висновки дослідження можуть бути використані для визначення стратегічних орієнтирів у професійній підготовці майбутніх педагогів. Розроблені теоретичні і методичні матеріали дослідження доцільно використовувати в освітньому процесі ЗВО України, у яких здійснюється професійна підготовка майбутніх педагогів, а також у системі неперервної освіти з метою зростання професійного потенціалу педагогів.

Вважаю, що дисертаційне дослідження Козленка Володимира Григоровича «Система розвитку проєктної культури майбутніх педагогів» цілком відповідає вимогам, що висуваються до робіт такого типу, і може бути подане до розгляду у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Галета Я. В., доктор педагогічних наук, професор наголосив на актуальності та значущості порушеної проблеми, на недостатній розробці й науковому обґрунтуванні цієї проблеми в теорії і практиці, на науковій новизні дослідження.

У дисертації чітко сформульовано понятійний апарат дослідження. Відповідно до об'єкта і предмета визначено мету, у логічному взаємозв'язку з ними висунуті завдання, які надалі підтверджені результатами дисертаційного дослідження. У роботі рельєфно представлено ступінь і основні напрями наукової розробки досліджуваної проблеми. Реалізація авторського наукового пошуку відображена і в науковій новизні, яка є і беззаперечною, і очевидною.

Дослідником вперше вперше на основі суттєвих положень методологічних підходів (системного, компетентнісного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного, аксіологічного, проєктного) обґрунтовано концепцію та розроблено систему розвитку проєктної культури майбутніх педагогів як єдність взаємообумовлених елементів, охоплених причинно-наслідковими зв'язками та зв'язками координування; побудовано та експериментально перевірено модель розвитку проєктної культури майбутніх педагогів, складниками якої є: мотиваційно-цільовий, концептуально-стратегічний, організаційно-діяльнісний, змістовно-технологічний, діагностико-результативний блоки, що пов'язані функціональними зв'язками.

Показовим на нашу думку, є й те, що зміст дисертації оприлюднено у 31 наукових публікаціях: монографіях, статтях у провідних фахових виданнях, у закордонних наукових виданнях, а також у матеріалах науково-практичних конференцій.

Результати проведеного дослідження дають підставу вважати, що концепція дослідження плідна, визначені завдання реалізовано, мета досягнута.

Галета Я. В. підтримав рецензентів і зазначив, що дисертаційна робота Козленка В. Г. є оригінальним, самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову цінність та практичну значущість, і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Савченко Н. С., доктор педагогічних наук, професор зазначила, що у сучасних умовах проєктний тип культури є домінуючим та є одним із ключових механізмів реалізації майбутнього, до того ж виявляє універсальний і синтетичний характер проєктної діяльності, в якій простежується поєднання технократичної і гуманної, дослідницької і прогностичної, інформаційно-освітньої і соціально-перетворювальної складової, а це призводить до того, що кожному майбутньому педагогу необхідно опанувати проєктну діяльність в її різних варіантах, зважаючи на це ефективність підготовки майбутніх педагогів буде результативною якщо розробити систему розвитку проєктної культури майбутніх педагогів, теоретично обґрунтувати та запровадити педагогічні умови її реалізації.

Заслуговує на увагу в дисертаційній роботі В. Г. Козленка визначення педагогічних умов, які сприяють розвитку проєктної культури майбутніх педагогів у професійній підготовці: застосування проєктних технологій у професійній підготовці майбутніх педагогів; тренінгові заняття як засіб розвитку проєктної культури майбутніх педагогів; розвиток проєктної культури майбутніх педагогів у груповій науково-дослідницькій діяльності; використання інформаційно-комп'ютерних технологій в системі розвитку проєктної культури майбутніх педагогів. Ефективність запровадження педагогічних умов забезпечувалася відповідними методами, формами, засобами навчання і виховання майбутніх педагогів.

Варто також визнати, що основні рекомендації виконаного дослідження доведені дисертантом до рівня можливості їх практичного застосування.

У висновках викладено найбільш важливі результати дисертації та можливі напрями продовження дослідження за тематикою дисертації.

Савченко Н. С. дійшла висновку, що дисертаційну роботу Козленка Володимира Григоровича «Система розвитку проєктної культури майбутніх педагогів» слід вважати завершеним, самостійно виконаним дослідженням і таким, що може бути рекомендованим до розгляду в спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Кандидат педагогічних наук, професор Рацул А. Б.: підсумовуючи обговорення дисертаційного дослідження Козленка В. Г. зазначив, що поступила пропозиція:

1. Рекомендувати дисертаційне дослідження Козленка Володимира Григоровича «Система розвитку проєктної культури майбутніх педагогів» до розгляду у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

2. Затвердити розгорнутий висновок кафедри педагогіки та спеціальної освіти щодо докторської дисертації Козленка Володимира Григоровича (додається).

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Козленка Володимира Григоровича «Система розвитку проєктної культури майбутніх педагогів», подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми. Сучасна освітня політика України визначає найважливіші завдання вищої школи: підготовку компетентного, конкурентноспроможного фахівця, здатного реалізувати професійні завдання в складних економічних, політичних і соціокультурних умовах суспільства.

Розвиток педагогічної науки характеризується пошуком фундаментальних підходів до побудови освітнього процесу, що знаходить своє відображення в Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» та Національній доктрині розвитку освіти України, у яких зазначено, що метою освіти й виховання повинна бути орієнтація сучасної вищої школи на розвиток особистості майбутнього фахівця. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема підготовки професіонала, здатного до проєктування своєї діяльності у різних соціокультурних ситуаціях, готового шукати шляхи вирішення проблем, виробляти особливу стратегію професійного мислення, поведінки та діяльності.

Сучасний стан розвитку педагогічної освіти в Україні вимагає активного впровадження інноваційних процесів, нових методів і технологій навчання, адаптованих до викликів військового стану. Тому, розвиток проєктної культури є важливим завданням у професійній підготовці майбутніх педагогів, оскільки вона сприяє розвитку креативності, командної роботи, лідерських якостей та адаптації до професійної діяльності. Саме проєктна культура в освітньому процесі стає тією основою інноваційних перетворень, які забезпечують підвищення якості освіти, активізацію самопізнання, осмислення шляхів і можливості власної самореалізації, самозмін майбутніх педагогів. Проєктна культура як найважливіший компонент нового типу педагогічного професіоналізму є фундаментальною основою для теоретичного моделювання, концептуалізації, технологізації та практико-проєктної діяльності на основі соціального конструювання нової реальності освіти в нашій країні.

Закономірним з огляду на актуальність проблеми розвитку проєктної культури майбутніх педагогів як важливого складника їхньої професійної підготовки є підвищення уваги вчених до її дослідження. На основі вивчення наукових джерел з'ясовано, що порушена проблема знайшла часткове висвітлення за такими основними напрямками: використання проєктної технології у підготовці вчителів-предметників досліджували (Г. Бреславська, О. Войтович, Н. Грицай, М. Елькін, О. Марущак, І. Сяська та ін.); вплив формування проєктної культури на якість професійної підготовки майбутніх

учителів та їх готовність до інноваційної педагогічної діяльності вивчали (В. Гриньова, О. Листопад, Л. Порох, Т. Рабченко, В. Уруський та ін.); особливості управління педагогічними проєктами досліджували (М. Барбан, Л. Гризун, О. Косович, С. Хаджираєва та ін.); методи та підходи, які можна використовувати у закладах вищої освіти для формування проєктної культури у майбутніх педагогів вивчали (О. Безпалько, В. Докучаєва, Т. Кристопчук, Н. Мойсеюк, І. Підласий та ін.); вплив проєктної культури на педагогічну практику розкрили (В. Зіневич, А. Лігоцький, Х. Попович, С. Яценко та ін.).

Численні дослідження показали, що реальне (діяльнісне) оволодіння проєктною культурою педагогом можливе лише у процесі проєктування своєї власної професійної діяльності. Цей процес повинен мати адекватні ресурси і насамперед методологічне забезпечення та супровід. Із цього випливає принципово важливий висновок: оволодіння проєктною культурою потребує активної роботи педагога-проєктанта у спеціально організованих умовах.

Водночас, аналіз наукових досліджень щодо проблеми розвитку проєктної культури майбутнього педагога засвідчив, що ця важлива складова системи вищої професійно-педагогічної освіти не отримала належного наукового осмислення з боку вітчизняних учених, питання розвитку проєктної культури майбутнього педагога ще не достатньо опрацьовані в педагогічних дослідженнях. Свідченням чого є різні підходи до визначення основних складових проєктної культури та педагогічних умов її формування; відсутність системи розвитку проєктної культури майбутнього педагога у професійній підготовці.

У результаті вивчення теоретичних і практичних аспектів проблеми розвитку проєктної культури майбутніх педагогів було виявлено низку суперечностей між:

- зростаючою значущістю педагогічного проєктування як основного засобу та механізму інноваційного розвитку освіти і нерозробленістю концептуально-методологічних засад розвитку проєктної культури майбутніх педагогів, науково обґрунтованих педагогічних стратегій для забезпечення відповідного процесу;

- потребою у формуванні нового педагогічного професіоналізму як основи побудови практики інноваційної освіти та недостатньою розробленістю навчально-методичного забезпечення системи розвитку проєктної культури майбутніх педагогів;

- між цілісністю, багатоаспектністю діяльності майбутнього педагога, що передбачає проєктну діяльність, і недостатньою відтвореністю й дискретним її відображенням у змісті професійної підготовки майбутніх педагогів;

- між необхідністю цілеспрямованої підготовки майбутнього педагога і нерозробленістю необхідних для цього проєктних технологій, спроможних забезпечити цілісність, системність і якість зазначеного процесу.

Подолання зазначених суперечностей потребує від закладів вищої освіти впровадження таких технологій професійної підготовки майбутніх педагогів,

які були б спрямовані на створення сприятливих умов для формування та розвитку проєктної культури.

Актуальність, недостатня обґрунтованість теоретичних і практичних аспектів розв'язання окресленої проблеми, необхідність усунення визначених суперечностей зумовили вибір теми дисертації.

Зв'язок теми дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (нині кафедра педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (реєстраційний № 0116U003481). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 8 від 28.12.2021 р.).

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів та вирішенні конкретного наукового завдання. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертанткою особисто. Використані в дисертації ідеї інших авторів мають відповідні посилання і використані для підкріплення результатів здобувача.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій підтверджена теоретико-методологічною обґрунтованістю його основних положень; застосуванням методів, адекватних до предмета, мети та завдань дисертації; зіставленням отриманих даних із результатами інших досліджень. Достовірність підтверджується результатами апробації на численних конференціях.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів полягають у тому, що:

- *вперше* на основі суттєвих положень методологічних підходів (системного, компетентнісного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного, аксіологічного, проєктного) обґрунтовано концепцію та розроблено систему розвитку проєктної культури майбутніх педагогів як єдність взаємообумовлених елементів, охоплених причинно-наслідковими зв'язками та зв'язками координування;

- побудовано та експериментально перевірено модель розвитку проєктної культури майбутніх педагогів, складниками якої є: мотиваційно-цільовий, концептуально-стратегічний, організаційно-діяльнісний, змістовно-технологічний, діагностико-результативний блоки, що пов'язані функціональними зв'язками;

- обґрунтовано педагогічні умови реалізації моделі розвитку проєктної культури майбутніх педагогів, а саме: застосування проєктних технологій у професійній підготовці майбутнього педагога; тренінгові заняття як засіб

розвитку проєктної культури майбутнього педагога; розвиток проєктної культури майбутнього педагога у груповій науково-дослідницькій діяльності; використання інформаційно-комп'ютерних технологій в системі розвитку проєктної культури майбутнього педагога;

– визначено критерії (мотиваційний, когнітивний, поведінковий, оцінний), показники та рівні (продуктивний (високий), репродуктивний (середній), елементарний (низький)) сформованості проєктної культури майбутніх педагогів; розроблено методику розвитку проєктної культури майбутніх педагогів у професійній підготовці;

– *уточнено* зміст понять «проєкт», «педагогічний проєкт», «проєктування», «проєктна діяльність», «проєктне навчання», «підготовка майбутніх учителів до проєктної діяльності», «проєктна компетентність майбутнього педагога», «професійна культура», «педагогічна культура», «проєктна культура майбутнього педагога»; структурні складові та функціональні властивості проєктної культури майбутніх педагогів;

– *подальшого розвитку* набули уявлення про особливості, теоретичні, змістові, організаційні, методичні засади підготовки майбутніх педагогів; форми, методи, засоби та технології розвитку проєктної культури майбутніх педагогів, спрямовані на підвищення ефективності даного процесу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці та впровадженні теоретично обґрунтованої й експериментально перевіреної системи розвитку проєктної культури майбутніх педагогів.

Матеріали дослідження можуть бути використані в процесі розробки освітніх стандартів й освітніх програм із професійної підготовки педагогів, для створення та впровадження в освітній процес закладів вищої освіти нових освітніх компонентів навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх педагогів; для розширення та оновлення змісту навчальних курсів «Педагогіка», «Інноваційні педагогічні технології в освіті», «Сучасні освітні технології», «Інформаційно-комунікаційні технології» та ін.; для розроблення спецкурсів, курсів за вибором студентів, спецсемінарів, підручників, навчальних посібників; для організації виробничої практики; у проведенні наукових досліджень з означеної проблематики.

Результати дисертаційної роботи *впроваджено* в освітній процес Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 13-н від 01.03.2024 р.), Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка (довідка № 612 від 19.03.2024 р.), Південноукраїнського національного університету імені К. Д. Ушинського (довідка № 566/30 від 25.03.2024 р.), Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-24/01/970 від 28.03.2024 р.), Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (довідка № 247 від 03.04.2024 р.).

Особистий внесок автора в працях, опублікованих у співавторстві. У статті «Технологія освітнього маркетингу як напрям управлінської діяльності» (внесок автора 50 %) автором розкрито основні характеристики освітнього маркетингу; у статтях, розміщених у міжнародних

наукометричних базах, а саме: «Approaches to the informative self-development capacity of the future teacher: A political look at the phenomenon» (внесок автора 35 %) (Web of Science) досліджено закономірності розвитку суб'єктів педагогічної освіти в контексті оновлення інформаційної культури суспільства; «Man of the information society: problems of formation and development» (внесок автора 35 %) (Web of Science) досліджено феноменологію поняття «інформаційна культура», розкрито роль інформаційної культури у розвитку інформаційних потреб у закладах освіти; «Formación de la cultura de proyectos en futuros docentes» (внесок автора 35 %) (Web of Science) автором охарактеризовано особливості освітнього середовища, яке створює умови для розвитку проєктної культури майбутнього педагога.

Основні положення та результати дисертації Основні положення і результати дослідження апробовано на наукових і науково-практичних конференціях: *міжнародних*: «New ways of creating scientific ideas for implementation» (Варна, Болгарія, 2023), «Innovations and prospects in modern science» (Стокгольм, Швеція, 2023), «Global science: prospects and innovation» (Ліверпуль, Великобританія, 2023)», «Innovations and prospects in modern science» (Стокгольм, Швеція, 2023), «Promising ways of information technology developmen» (Більбао, Іспанія, 2023), «Current methods of improving outdated technologies and methods» (Більбао, Іспанія, 2024), «Advanced technologies for the implementation of new ideas» (Брюссель, Бельгія, 2024), «Research work in the system of training teachers in technological fields» (Берлін, Німеччина, 2024), «Innovations in education: prospects and challenges of today» (Софія, Болгарія, 2024), «Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та виклики» (Кривий Ріг, 2024).

Оцінка структури дисертації, її мови і стилю викладання. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел (305 найменувань, із них – 24 іноземною мовою), 8 додатків. Загальний обсяг роботи – 444 сторінок, із них 350 сторінок основного тексту. Робота містить 22 таблиці та 9 рисунків.

Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладання матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. Результати дисертаційної роботи висвітлено в 31 науковій праці, які відображають основні результати дослідження (27 – одноосібних): з них 17 статей у наукових виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 1 розділ монографії, 3 статті в наукових виданнях, що входять до бази Web of Science Core Collection, 10 тез у матеріалах науково-практичних конференцій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові публікації, які відображають основні наукові результати докторської дисертації

Статті у наукових періодичних виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Галета Я. В., Козленко В. Г. Технологія освітнього маркетингу як напрям управлінської діяльності. *Наукові записки*. Серія : Педагогічні науки. Кропивницький : ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. Вип. 205. С. 27–31. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-205-27-31>
2. Козленко В. Г. Вплив інтерактивних технологій навчання на формування у майбутнього педагога проєктної культури. *Наукові записки*. Серія : Педагогічні науки. Кропивницький : ЦДУ ім. В. Винниченка, 2023. Вип. 209. С. 198–202. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-209-198-202>
3. Козленко В. Г. Зміст та структура проєктної культури майбутнього педагога. *Наукові записки*. Серія : Педагогічні науки. Кропивницький : ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. Вип. 207. С. 159–167. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-207-159-163>
4. Козленко В. Г. Формування проєктної культури майбутніх педагогів в умовах глобалізаційних процесів. *Наукові записки*. Серія : Педагогічні науки. Кропивницький : ЦДУ ім. В. Винниченка, 2023. Вип. 210. С. 254–258. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2023-1-210-254-258>
5. Козленко В. Г. Формування проєктної культури майбутніх педагогів засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Наукові записки*. Серія : Педагогічні науки. Кропивницький : ЦДУ ім. В. Винниченка, 2023. Вип. 211. С. 156–161. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2023-1-211-156-161>
6. Козленко В. Г. Обґрунтування методики формування проєктної культури у майбутніх педагогів закладів середньої освіти. *Інноваційна педагогіка*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 62. Т. 1. С. 161–165. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/62.1.33>
7. Козленко В. Г. Педагогічні умови формування проєктної компетентності у майбутніх учителів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 66. Т. 2. С. 244–249. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-2-37>
8. Козленко В. Г. Управління освітніми проєктами та проєктна компетентність майбутніх педагогів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2023. № 89. С. 104–109. DOI: <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2023.89.20>

9. Козленко В. Г. Педагогічний проєкт та проєктна культура майбутніх учителів. *Педагогічні науки: теорія та практика*. Запоріжжя, 2023. № 3. С. 75–82. DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2023-3-11>

10. Козленко В. Г. Метод проєктів в освіті і суть поняття «проєктна організація освітнього процесу». *Інноваційна педагогіка*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. № 63. Т. 1. С. 173–176. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/63.1.32>

11. Козленко В. Г. Проєктні технології навчання в формуванні у майбутніх педагогів проєктної культури. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. № 67. Т. 1. С. 345–349. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/67-1-49>

12. Козленко В. Г. Компоненти проєктної культури майбутніх педагогів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2023. № 5–6 (129–130). С. 159–167. DOI: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2023.05-06/159-167>

13. Козленко В. Г. Соціальна компетентність як важлива складова проєктної культури майбутнього педагога загальноосвітньої школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2023. № 3 (127). С. 479–488. DOI: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2023.03/479-488>

14. Козленко В. Г. Розвиток професійної культури майбутніх педагогів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2023. № 4 (128). С. 374–382. DOI: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2023.04/374-382>

15. Козленко В. Г. Становлення проєктої компетентності майбутнього фахівця в умовах оновлення інформаційної культури суспільства. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2023. № 7 (131). С. 75–83. DOI: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2023.07/075-084>

16. Козленко В. Г. Сучасні методики формування професійної культури майбутнього викладача. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2023. № 8–9. С. 113–123. DOI: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2023.08-09/113-123>

17. Козленко В. Г. Феноменологія проєктної культури педагога. *Соціальна робота та соціальна освіта*. Умань, 2023. Вип. 2 (11). С. 220–226. DOI: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.2\(11\).2023.291899](https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(11).2023.291899)

Монографія:

18. Козленко В. Г. Проєктна культура педагога. *Сучасна освіта в Україні : інтеграція в Європейський освітній простір* : моногр. Дніпро : Середня Т. К., 2023. С. 127–151. DOI: <https://doi.org/10.36550/978-617-8245-57-3-8>

Статті у наукових періодичних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus:

19. Kozlenko V., Liashenko R., Prysyzhnyi V., Polishchuk N., Neborak K. Approaches to the informative self-development capacity of the future teacher: A political look at the phenomenon. *Cuestiones politicas*. 2023. Vol. 41. № 78. P. 678–698. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4178.46> (Web of Science)

20. Haleta Y., Fursykova T., Kozlenko V. Habelko O., Radchenko M. Man of the information society: problems of formation and development. *Cuestiones politicas*. 2022. Vol. 40. Núm. 75. P. 493–497. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4075.29>(Web of Science)

21. Haleta Y., Kozlenko V., Riabovol L., Filonenko O., & Kravtsova T. Formación de la cultura de proyectos en futuros docentes. *Revista De La Universidad Del Zulia*. 2023. № 14(41). P. 526–536. DOI: <https://doi.org/10.46925//rdluz.41.29> (Web of Science)

Тези в матеріалах науково-практичних конференцій:

22. Козленко В. Г. Використання можливостей сучасних інформаційно-комунікаційні технології в формуванні проєктної культури у майбутніх педагогів. *New ways of creating scientific ideas for implementation* : матер. І міжнар. наук.-практ. конф. (Варна, Болгарія, 18–20 вересня 2023 р.). Варна, Болгарія, 2023. С. 148–150.

23. Козленко В. Г. Функції проєктної культури майбутніх педагогів. *Innovations and prospects in modern science* : матер. Х міжнар. наук.-практ. конф. (Стокгольм, Швеція, 25–27 вересня 2023 р.). Стокгольм, Швеція, 2023. С. 127–129.

24. Козленко В. Г. Проєктна організація освітнього процесу. *Global science: prospects and innovation* : матер. ІІ міжнар. наук.-практ. конф. (Ліверпуль, Великобританія, 5–7 жовтня 2023 р.). Ліверпуль, Великобританія, 2023. С. 291–296.

25. Козленко В. Г. Основні елементи проєктної компетентності майбутнього педагога. *Innovations and prospects in modern science* : матер. ХІ міжнар. наук.-практ. конф. (Стокгольм, Швеція, 23–25 жовтня 2023 р.). Стокгольм, Швеція, 2023. С. 224–228.

26. Козленко В. Г. Методологічні підходи до розвитку проєктної культури майбутнього педагога. *Promising ways of information technology developmen* : матер. ІХ міжнар. наук.-практ. конф. (Більбао, Іспанія, 13–15 листопада 2023 р.). Більбао, Іспанія, 2023. С. 211–213.

27. Козленко В. Г. Науково-теоретичне обґрунтування моделі формування проєктної культури майбутнього педагога. *Current methods of improving outdated technologies and methods* : матер. І міжнар. наук.-практ. конф. (Більбао, Іспанія, 08–10 січня 2024 р.). Більбао, Іспанія, 2024. С. 314–316.

28. Козленко В. Г. Особливості методики діагностики розвитку проєктної культури майбутнього педагога. *Advanced technologies for the implementation of new ideas* : матер. І міжнар. наук.-практ. конф. (Брюссель, Бельгія, 09–12 січня 2024 р.). Брюссель, Бельгія. С. 195–198.

29. Козленко В. Г. Структура та зміст поняття «проектна культура майбутнього педагога». *Research work in the system of training teachers in technological fields* : матер. II міжнар. наук.-практ. конф. (Берлін, Німеччина, 15–17 січня 2024 р.). Берлін, Німеччина, 2024. С. 248–251.

30. Козленко В. Г. Педагогічні умови розвитку проектної культури майбутнього педагога у закладі вищої освіти. *Innovations in education: prospects and challenges of today* : матер. II міжнар. наук.-практ. конф. (Софія, Болгарія, 16–19 січня 2024 р.). Софія, Болгарія, 2024. С. 221–224.

31. Козленко В. Г. Етапи формування проектної культури майбутніх педагогів. *Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та виклики* : матер. II міжнар. наук. конф. (Кривий Ріг, 19 січня 2024 р.). Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп, 2024. С. 402–403.

Дисертація Козленка Володимира Григоровича «Система розвитку проектної культури майбутніх педагогів» на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти є самостійною та завершеною науковою працею, у якій виконано конкретне наукове завдання (розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність системи розвитку проектної культури майбутнього педагога).

Дисертація відповідає вимогам, передбаченим п. 7-9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» (постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197).

УХВАЛИЛИ:

1. Рекомендувати дисертаційне дослідження Козленка Володимира Григоровича «Система розвитку проектної культури майбутніх педагогів» до розгляду у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

2. Затвердити розгорнутий висновок кафедри педагогіки та спеціальної освіти щодо докторської дисертації Козленка Володимира Григоровича (додається).

З даного питання відбулося голосування.

Результати голосування:

«за» – 14;

«проти» – немає;

«утримались» – немає.

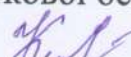
Постанова і висновок прийняті відкритим голосуванням одноголосно.

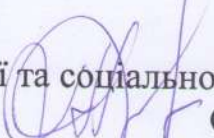
Головуючий на засіданні:

кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти
ЦДУ імені Володимира Винниченка

Анатолій РАЦУЛ

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти
ЦДУ імені Володимира Винниченка Наталка КОТЕЛЯНЕЦЬ

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри психології та соціальної роботи
ЦДУ імені Володимира Винниченка Олександр РАЦУЛ

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри мистецької освіти
ЦДУ імені
Володимира Винниченка Тетяна СТРАТАН-АРТИШКОВА

«23» квітня 2024 р.

